

Kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen

Legenda

Blaue tekst: suggesties voor competenties die betrekking hebben op digitale financiën en digitale verstrekking van financiële informatie, educatie en financieel advies
Groene tekst: suggesties voor competenties die betrekking hebben op duurzame financiering
<i>Cursief</i> : in de woordenlijst gedefinieerde concepten

1. Geld en transacties

Onderwerp	Bewustzijn, kennis en begrip	Vaardigheden en gedrag	Zelfvertrouwen, motivatie en attitude
1.1 Geld en valuta's	Vormen en gebruik van geld <ol style="list-style-type: none"> 1. Is zich ervan bewust dat geld verschillende vormen kan hebben 2. Begrijpt de betekenis van wettig betaalmiddel 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Is in staat geld in al zijn vormen veilig te gebruiken en te bewaren 4. Houdt rekening met de relatieve voor- en nadelen van de verschillende vormen van geld bij de keuze van welke vorm hij/zij wil gebruiken 	<ol style="list-style-type: none"> 5. Is gemotiveerd om meer te weten te komen over de verschillende vormen van geld 6. Voelt zich vertrouwd met het gebruik van verschillende vormen van geld
	Biljetten en munten <ol style="list-style-type: none"> 7. Weet echte bankbiljetten en munten te herkennen 8. Is zich ervan bewust dat valuta's of specifieke bankbiljetten en munten na verloop van tijd als officieel geld/betaalmiddel in onbruik kunnen raken 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Neemt de nodige maatregelen wanneer hij/zij vermoedt dat bankbiljetten of munten vals zijn 10. Wisselt verouderde bankbiljetten en munten in voor nieuwe binnen de daarvoor gestelde termijn 	<ol style="list-style-type: none"> 11. Heeft de juiste attitude ontwikkeld wanneer hij/zij geconfronteerd wordt met vals geld

	<p>Wisselkoersen</p> <p>12. Weet hoe wisselkoersen moeten worden gebruikt om valuta's om te rekenen</p> <p>13. Weet dat vergoedingen voor transacties, commissies en wisselkoersen door de tijd heen en per aanbieder variëren</p> <p>14. Begrijpt wat de gevolgen van wisselkoersschommelingen zijn voor geldovermakingen, buitenlandse reizen of buitenlandse aankopen</p> <p>15. Is op de hoogte van het bestaan van hulpmiddelen voor valutaomzetting</p>	<p>16. Kan in verschillende valuta's uitgedrukte prijzen omrekenen</p> <p>17. Houdt rekening met vergoedingen en wisselkoers wanneer hij/zij besluit hoe geld over te maken of te wisselen</p>	<p>18. Voelt zich vertrouwd met de uitvoering van transacties in verschillende valuta's</p> <p>19. Vergelijkt wisselkoersen van verschillende aanbieders op zoek naar de gunstigste koers</p>
<p>1.2 Inkomsten</p>	<p>Bronnen van inkomsten</p> <p>20. Is op de hoogte van de bronnen van inkomsten uit arbeid en uit kapitaal, met inbegrip van beschikbare overheidsuitkeringen en de vereisten om deze te ontvangen</p> <p>21. Begrijpt waarom het netto-inkomen van een persoon kan schommelen</p>	<p>24. Geeft al zijn/haar bronnen van inkomsten bij de belastingautoriteiten aan</p>	<p>25. Kan in voorkomend geval gemakkelijk met anderen over inkomsten praten</p>

	<p>22. Kan wettige manieren vinden om zijn/haar inkomsten te verhogen</p> <p>23. Begrijpt hoe activa of beleggingen een bron van inkomsten kunnen zijn</p>		
	<p>Loonstroken en inkomensverklaringen</p> <p>26. Begrijpt de gegevens op een loonstrook en inkomensverklaring</p> <p>27. Begrijpt hoe toegang kan worden verkregen tot relevante informatie over het inkomen van een persoon en hoe deze kan worden bewaard en bijgehouden</p> <p>28. Begrijpt het verschil tussen bruto- en netto-inkomen</p> <p>29. Begrijpt dat bepaalde automatische inhoudingen op het loon bestemd kunnen zijn voor het opbouwen van vermogen/het verstrekken van rechten of het betalen van uitgaven</p>	<p>30. Controleert loonstroken en inkomensverklaringen en archiveert deze voor toekomstige raadpleging</p> <p>31. Controleert het feitelijke inkomen ten aanzien van het verwachte inkomen en probeert te analyseren waarom deze kunnen verschillen</p> <p>32. Maakt een passend onderscheid tussen bruto- en netto-inkomen bij het nemen van beslissingen</p> <p>33. Houdt rekening met het volledige loonpakket, inclusief eventuele bijdragen aan spaargelden of verzekeringen, wanneer hij/zij het huidige inkomen met alternatieven vergelijkt</p>	

	Inkomstensbehoeften 34. Begrijpt dat uitgaven idealiter niet hoger mogen zijn dan inkomsten 35. Is zich ervan bewust dat het belangrijk is om na pensionering voldoende inkomsten te hebben	36. Beoordeelt de huidige inkomstenbehoeften en zoekt naar manieren om voldoende inkomsten te verwerven om in deze behoeften te voorzien 37. Maakt een realistische schatting van de verwachte inkomsten 38. Zet een deel van de inkomsten opzij voor pensionering	39. Is gemotiveerd om een manier te vinden om voldoende inkomsten te genereren om de huidige en geplande levensstandaard te behouden
	Invloed van loopbaantraject op inkomen 40. Is zich ervan bewust dat verschillende banen en loopbaantrajecten, waaronder ondernemerschap, gepaard gaan met verschillende inkomensniveaus door de tijd heen	41. Neemt praktische stappen om een bepaalde loopbaan of een bepaald idee voor een bedrijf na te streven, indien relevant	42. Durft een loopbaankeuze of een bedrijfsidee na te streven en een verandering van baan te overwegen, indien relevant
1.3 Prijzen, aankopen en betalingen	Prijzen 43. Weet hoe hij/zij zinnige eenheidsprijzen van aankopen kan berekenen en interpreteren, indien relevant	50. Berekent of raamt de eindprijs van een product of dienst	53. Durft te onderhandelen over een eerlijke prijs

	<p>44. Weet dat dezelfde goederen of diensten een verschillende prijs kunnen hebben, afhankelijk van verschillende factoren, zoals de verkoper, de plaats of het tijdstip van aankoop</p> <p>45. Weet dat de koopkracht van geld in de loop van de tijd kan variëren als gevolg van inflatie</p> <p>46. Weet dat de prijs niet het enige relevante criterium is om een bepaald product te kopen en dat kwaliteit en algemene voorwaarden ook van belang zijn</p> <p>47. Weet dat de werkelijke kosten van een product of dienst kunnen afhangen van factoren als belastingen, wisselkoersen, vervoerskosten en douanerechten (indien buiten de EU besteld)</p> <p>48. Weet hoe de prijs voor de eindverbruiker moet worden berekend als deze niet op het prijskaartje van een artikel staat</p> <p>49. Weet dat bij onlineaankopen van producten de prijs van identieke goederen of diensten kan verschillen, afhankelijk van onder meer de geraadpleegde website of browsergeschiedenis, de toegepaste leveringsvoorwaarden of de plaats van aankoop</p>	<p>51. Zoekt naar manieren om het effect van inflatie op het geld in zijn/haar bezit te beheren</p> <p>52. Probeert goederen en diensten tegen een eerlijke prijs te kopen</p>	
--	---	--	--

	<p>Prijsvergelijking</p> <p>54. Begrijpt dat informatie die wordt verkregen via online beschikbare hulpmiddelen voor prijsvergelijking onvolledig, onnauwkeurig of partijdig kan zijn</p>	<p>55. Vergelijkt de prijzen van vergelijkbare goederen die via verschillende kanalen worden verkocht (met inbegrip van fysieke winkels en onlineaanbieders)</p> <p>56. Is in staat gebruik te maken van betrouwbare onlinevergelijkingshulpmiddelen, indien beschikbaar, waarmee prijs, kwaliteit en algemene voorwaarden van goederen en diensten kunnen worden vergeleken</p>	<p>57. Is in staat beslissingen te nemen aan de hand van informatie van betrouwbare (online) hulpmiddelen voor prijsvergelijking die door <i>onpartijdige</i> aanbieders zijn ontwikkeld</p>
	<p>Aankopen</p> <p>58. Begrijpt dat geld dat wordt uitgegeven om een bepaald product of een bepaalde dienst te kopen, niet langer aan iets anders kan worden besteed [het begrip opportuniteitskosten]</p> <p>59. Begrijpt dat onomkeerbare kosten die in het verleden zijn gemaakt niet van invloed mogen zijn op huidige aankoopbeslissingen [toepassing van het begrip verzonken kosten]</p> <p>60. Weet dat er alternatieve producten (soms ook tweedehands- of opgeknapte producten) en diensten bestaan die minder kosten dan het oorspronkelijk gekozen product</p>	<p>64. Neemt zowel de totale waarde of het nut van een potentiële aankoop als de prijs ervan in aanmerking</p> <p>65. Retourneert, voor zover van toepassing en wettelijk toegestaan, aankopen die online of via andere vormen van verkoop op afstand zijn gedaan, binnen de wettelijk bepaalde termijn om volledige terugbetaling te krijgen</p> <p>66. Ontwikkelt strategieën om te hoge uitgaven, impulsief winkelen en andere onbedoelde gevolgen van reclame en sociale druk te voorkomen of tot een minimum te beperken</p>	<p>69. Durft gebruik te maken van het recht om aankopen die online of via andere vormen van verkoop op afstand zijn gedaan, binnen de wettelijk bepaalde termijn te retourneren en volledige terugbetaling te krijgen, voor zover van toepassing en wettelijk voorzien</p> <p>70. Durft nee te zeggen tegen een offerte die onbevredigend of ongewenst is, met inbegrip van onlineaanbiedingen (d.w.z. pop-ups, onlineadvertenties)</p>

	<p>61. Weet dat er aanvullende producten en diensten vereist kunnen zijn om bepaalde producten en diensten te gebruiken</p> <p>62. Weet welke consumentenrechten van toepassing zijn bij aankopen, met name online (d.w.z. retourbeleid, informatieverstopping)</p> <p>63. Is ervan op de hoogte dat advertenties, speciale aanbiedingen en de media de mate van aantrekkelijkheid van bepaalde aankopen sterk kunnen beïnvloeden</p>	<p>67. Neemt maatregelen om weloverwogen aankopen te doen</p> <p>68. Kijkt naar duurzame alternatieven voor nieuwe aankopen, zoals hergebruik en recycling</p>	<p>71. Durft de druk te weerstaan om ongeplande aankopen te doen</p>
	<p>Betaalmethoden en geldovermakingen</p> <p>72. Begrijpt het verschil tussen diverse betaalmethoden en weet hoe deze veilig kunnen worden gebruikt (bv. debet- of kredietkaart, onlineovermakingendiensten, bankoverschrijving naar een retailrekening, mobiele/digitale portemonnee, instantbetaling)</p> <p>73. Weet hoe hij/zij de potentiële risico's en voordelen van verschillende betaalmethoden kan beoordelen</p> <p>74. Weet dat sommige betaalmethoden een vorm van lenen zijn en begrijpt hoe dit de totale betaalde prijs beïnvloedt, en dat verschillende soorten transacties verschillende gevolgen hebben voor de kasstroom</p>	<p>80. Gebruikt passende methoden en technologieën om betalingen uit te voeren, en houdt rekening met de totale kosten, risico's en het persoonlijke gemak van de gekozen methode</p> <p>81. Is in staat om onlinebetalingen uit te voeren via verschillende betaalmethodes en neemt de digitale veiligheidsmaatregelen in acht</p> <p>82. Onderneemt stappen om een <i>basisbetaalrekening</i> te gebruiken, indien hij/zij daarvoor in aanmerking komt</p>	<p>84. Is gemotiveerd om verschillende betaal- en overschrijvingsmethoden te leren kennen</p> <p>85. Kan verschillende betaal- en overschrijvingsmethoden te gebruiken en kiest de beste manier om geld over te maken, waarbij hij/zij rekening houdt met de kosten en risico's</p>

	<p>75. Kent de basisregels tegen het witwassen van geld met betrekking tot het gebruik van contant geld en betalingen, en leeft deze na</p> <p>76. Is zich ervan bewust dat in de EU het recht bestaat op een <i>basisbetaalrekening</i>, ongeacht de woonplaats of financiële situatie van een persoon</p> <p>77. Is zich ervan bewust dat de EU-regelgeving de consument in staat stelt overal in de EU bankrekeningen te openen en op andere rekeningen over te stappen</p> <p>78. Is zich ervan bewust dat een <i>basisbetaalrekening</i> kan worden aangeboden door traditionele en onlinekredietinstellingen</p> <p>79. Is zich ervan bewust dat er een snelle procedure bestaat voor consumenten die van de ene bank naar de andere willen overstappen</p>	<p>83. Onderneemt stappen om een betaalrekening te gebruiken die aansluit bij zijn/haar persoonlijke behoeften en eisen</p>	<p>86. Durft te verzoeken om een <i>basisbetaalrekening</i> te openen, indien hij/zij daarvoor in aanmerking komt</p>
	<p>Het controleren en volgen van betalingen en aankopen</p> <p>87. Begrijpt dat er bij betalingen en aankopen fouten kunnen worden gemaakt, en is in staat deze te herkennen op facturen, rekeningen en ontvangstbewijzen</p>	<p>89. Controleert betalingsgegevens, ontvangstbewijzen en wisselgeld, facturen en rekeningen, indien van toepassing</p>	<p>92. Kan degelijke controles uitvoeren wanneer het erop lijkt dat er een fout is gemaakt bij een betaling of aankoop, en onderneemt actie als dit het geval is</p>

	<p>88. Weet dat bepaalde ontvangstbewijzen moeten worden bewaard als aankoopbewijs</p>	<p>90. Vraagt om een ontvangstbewijs wanneer dit niet automatisch wordt verstrekt en bewaart ontvangstbewijzen en andere relevante documenten met betrekking tot belangrijke aankopen</p> <p>91. Houdt bij hoeveel geld er is uitbetaald of uitgegeven</p>	
	<p>Gevolgen van aankopen</p> <p>93. Weet dat bepaalde aankopen terugkerende kosten met zich mee kunnen brengen, zoals onderhoud of opslag</p> <p>94. Weet wanneer abonnementen aflopen en of zij al dan niet automatisch worden verlengd</p>	<p>95. Houdt rekening met de langetermijngevolgen van abonnementen en andere aankopen waarvoor herhaalde betalingen nodig zijn</p> <p>96. Neemt een weloverwogen beslissing over de totale impact van mogelijkheden om betalingen in de tijd te spreiden</p> <p>97. Voert alle terugkerende betalingen uit zoals overeengekomen</p> <p>98. Neemt een weloverwogen beslissing om grote aankopen onmiddellijk dan wel in de toekomst te verrichten</p>	<p>99. Kan zijn/haar kennis over factoren als inflatie en wisselkoersen toe te passen bij het nemen van een beslissing over het al dan niet uitstellen van een aankoop</p>

	<p>Duurzaamheidsaspecten van prijzen en aankopen</p> <p>100. Is zich ervan bewust dat de gekochte goederen of diensten verschillende milieu- en sociale effecten kunnen hebben</p>	<p>101. Laat zijn/haar ecologische, sociale en governancevoorkeuren meewegen in de beslissing om een product of dienst aan te schaffen</p>	<p>102. Is gemotiveerd om meer te weten komen over de herkomst, de productieomstandigheden, de milieu- en sociale gevolgen van een product of dienst, indien relevant, en over de governanceprestaties van het bedrijf dat het product of de dienst aanbiedt</p> <p>103. Is gemotiveerd om in voorkomend geval de door de verkoper verstrekte informatie over de ecologische en sociale effecten en de governanceprestaties, in twijfel te trekken</p>
<p>1.4 Financiële bescheiden en contracten</p>	<p>Het begrijpen en ondertekenen van contracten</p> <p>104. Begrijpt de juridische gevolgen van het ondertekenen van een contract of het akkoord gaan met de algemene voorwaarden bij de aankoop van een goed, product of dienst</p> <p>105. Begrijpt dat een <i>elektronische handtekening</i> dezelfde juridische waarde kan hebben als een schriftelijke handtekening</p>	<p>106. Ondertekent, wanneer dit gemakkelijk is, papieren contracten of, indien van toepassing, contracten in elektronische vorm</p> <p>107. Controleert financiële bescheiden en contracten alvorens deze op ordelijke en toegankelijke wijze te archiveren</p>	<p>108. Is, indien nodig, bereid om advies te vragen alvorens een contract op papier of, in voorkomend geval, in elektronische vorm te ondertekenen</p>

	<p>Financiële bescheiden</p> <p>109. Is zich bewust van het belang om bepaalde documenten te bewaren op een plaats waar zij zo nodig kunnen worden geraadpleegd</p> <p>110. Is, in het geval van documenten in elektronisch formaat, op de hoogte van het bestaan van cloudopslag en van de gevolgen van het opslaan van documenten in cloudopslagfaciliteiten (bv. wat betreft veiligheid en kosten)</p>	<p>111. Is in staat documenten zo nodig terug te halen, ook als zij in een cloud zijn opgeslagen</p> <p>112. Stelt vragen over onduidelijkheden met betrekking tot financiële bescheiden en contracten en vraagt om eventuele fouten te corrigeren</p> <p>113. Vraagt om financiële bescheiden en schriftelijke contracten wanneer deze niet zijn verstrekt</p> <p>114. Bewaart meerdere back-ups van financiële bescheiden, ook in elektronische vorm</p>	
--	--	--	--

2. Planning en beheer van financiën

Onderwerp	Bewustzijn, kennis en begrip	Vaardigheden en gedrag	Zelfvertrouwen, motivatie en attitude
2.1 Begroting	<p>Inkomsten en uitgaven monitoren</p> <p>115. Is zich ervan bewust dat zeer recente transacties mogelijk nog niet zijn verwerkt in het laatst geraadpleegde financieel overzicht</p>	<p>116. Houdt kosten en uitgaven regelmatig bij</p> <p>117. Maakt onderscheid tussen vaste en variabele uitgaven</p> <p>118. Geeft een hogere prioriteit aan essentiële uitgaven dan aan discretionaire uitgaven</p> <p>119. Houdt bedrijfsinkomsten en -uitgaven gescheiden van die van het huishouden</p>	

	<p>Een begroting opstellen</p> <p>120. Weet wat een begroting is, hoe deze moet worden opgesteld en waarom het nuttig is dit te doen</p> <p>121. Is op de hoogte van betrouwbare begrotingsinstrumenten die door <i>onpartijdige</i> aanbieders zijn ontwikkeld, waaronder mobiele apps en andere digitale begrotingsinstrumenten en -diensten</p> <p>122. Begrijpt waarom het belangrijk is om bij de opstelling van de begroting rekening te houden met vooruitzichten op de middellange en lange termijn</p>	<p>123. Maakt onderscheid tussen “behoeften” en “wensen” en kent de vereiste prioriteit toe</p> <p>124. Stelt een periodieke begroting op om inkomsten, sparen en uitgaven te plannen, en gebruikt daarvoor de juiste hulpmiddelen, indien beschikbaar</p> <p>125. Gebruikt regelmatig betrouwbare begrotingsinstrumenten, waaronder mobiele apps of andere digitale hulpmiddelen, ontwikkeld door <i>onpartijdige</i> aanbieders</p>	<p>126. Is gemotiveerd om de tijd te nemen om een begroting op te stellen en te volgen als strategie om financieel welzijn te behouden of te vergroten</p> <p>127. Is gemotiveerd om naar de totale begroting te kijken bij het nemen van beslissingen over uitgaven</p> <p>128. Is gemotiveerd om bij het opstellen van de begroting niet alleen te kijken naar de onmiddellijke behoeften en wensen, maar zich voor te bereiden op langetermijnbehoeften</p> <p>129. Kan een begroting aanpassen, indien nodig</p>
--	---	--	--

<p>2.2 Beheer van inkomsten en uitgaven</p>	<p>Beginselen van het beheer van inkomsten en uitgaven</p> <p>130. Begrijpt waarom het belangrijk is om geld actief te beheren, naast het controleren van inkomsten en uitgaven</p> <p>131. Is zich ervan bewust dat familie, gemeenschap en sociaal-culturele waarden en gewoonten van invloed kunnen zijn op de manier waarop mensen met hun geld omgaan</p>	<p>132. Vergelijkt de werkelijke uitgaven met de begrote bedragen en past zo nodig de begroting of de uitgaven aan</p> <p>133. Zoekt naar manieren om inkomsten of uitgaven zo nodig aan te passen, en houdt daarbij rekening met incidentele uitgaven zoals giften, donaties of vakanties</p>	<p>134. Kan zelfstandig beslissingen nemen over inkomsten en uitgaven</p> <p>135. Durft prioriteiten te stellen wat betreft essentiële en discretionaire uitgaven</p> <p>136. Aanvaardt de verantwoordelijkheid voor het beheer van zijn/haar eigen financiën en in voorkomend geval die van het huishouden</p> <p>137. Voelt zich op zijn/haar gemak om de planning en het beheer van de financiën met belangrijke derden te bespreken</p> <p>138. Durft namens anderen op te treden en hun financiën te beheren indien hij/zij de wettelijke verantwoordelijkheid hiervoor heeft</p>
--	---	--	--

	<p>Beheer van onregelmatige en onverwachte inkomsten en uitgaven</p> <p>139. Begrijpt dat verschillende levensfasen en bijzondere persoonlijke of huishoudelijke gebeurtenissen van invloed kunnen zijn op inkomsten en uitgaven</p> <p>140. Begrijpt het belang van actief plannen voor incidentele onregelmatige uitgaven</p> <p>141. Begrijpt de mogelijke opties voor het betalen van onverwachte uitgaven</p> <p>142. Weet hoeveel geld nodig is om de uitgaven te dekken in geval van verlies van inkomsten</p>	<p>143. Zoekt naar manieren om inkomsten of uitgaven waar nodig aan te passen, rekening houdend met onregelmatige uitgaven en mogelijke inkomstenschommelingen</p> <p>144. Kan de beste optie voor het betalen van onverwachte uitgaven bepalen en kiezen</p> <p>145. Neemt weloverwogen beslissingen over het gebruik van buitengewone ontvangen inkomsten en activa zoals giften, prijzen of erfenissen</p>	
<p>2.3 Sparen</p>	<p>Spaardoelen en prioriteiten</p> <p>146. Begrijpt de voordelen van sparen, van het hebben van spaardoelen en een plan om deze te bereiken</p> <p>147. Begrijpt de voordelen om vanaf jonge leeftijd en op regelmatige basis te sparen</p>	<p>149. Stelt een specifiek spaardoel vast met een tijdschema en een aanpak om dit te bereiken</p> <p>150. Probeert telkens als er inkomsten binnenkomen iets opzij te zetten</p>	<p>152. Durft zijn/haar eigen spaardoelen vast te stellen op basis van realistische voornemens en gelooft dat het mogelijk is deze spaardoelen te bereiken</p> <p>153. Ziet sparen als een basisonderdeel van de huishoudelijke begroting</p>

	148. Begrijpt het concept om persoonlijk sparen als een financiële verplichting te beschouwen, soms omschreven als “betaal eerst jezelf”	151. Geeft voorrang aan sparen boven discretionaire uitgaven	
	Spaarbuffers 154. Begrijpt het nut van het hebben van spaargeld voor noodgevallen om financiële schokken op te vangen 155. Begrijpt het nut van het hebben van eenvoudig toegankelijk of liquide spaargeld	156. Neemt stappen om te beschikken over spaargeld voor noodgevallen om financiële schokken op te vangen	157. Hecht waarde aan de extra <i>financiële veerkracht</i> die door sparen ontstaat 158. Is tevreden met de huidige spaarbuffer of heeft reden om deze te vergroten
	Rentetarieven 159. Begrijpt het effect van samengestelde rente op sparen en de spaarmethoden die het mogelijk maken hiervan te profiteren	160. Blijft sparen, zelfs bij lage rentestanden 161. Houdt rekening met het reële rentetarief op zijn/haar spaargeld 162. Gebruikt betrouwbare en <i>onpartijdige</i> digitale vergelijkingshulpmiddelen om rentetarieven, kosten en andere kenmerken van spaarrekeningen te vergelijken en het effect ervan op spaargeld te beoordelen	

	<p>Spaarproducten kiezen</p> <p>163. Weet van het bestaan van de verschillende beschikbare spaaropties [of kan deze gemakkelijk achterhalen]</p> <p>164. Weet dat verschillende spaarproducten verschillende combinaties van kosten, rente en belastingaftrek kunnen bieden en verschillende soorten risico's met zich mee kunnen brengen</p> <p>165. Weet dat spaarproducten verschillende duurzaamheidskenmerken kunnen hebben (ecologische, sociale en governanceaspecten)</p> <p>166. Weet waar geschikte spaarproducten te verkrijgen zijn</p> <p>167. Begrijpt dat de keuze van een bepaalde spaar- of beleggingsoptie mede kan afhangen van het tijdsbestek voor het bereiken van een spaardoel</p> <p>168. Is in staat de veiligheid van verschillende spaarmethoden te beoordelen</p> <p>169. Weet dat tegoeden op een bankrekening tot 100 000 EUR per persoon en per instelling beschermd zijn door het depositogarantiestelsel</p>	<p>170. Neemt voorzorgsmaatregelen om gespaard geld veilig te bewaren</p> <p>171. Kiest spaarproducten die passen bij zijn/haar voorkeuren, waaronder duurzaamheidsvoorkeuren</p>	<p>172. Weet zelf spaarproducten te kiezen die aansluiten bij zijn/haar voorkeuren, waaronder duurzaamheidsvoorkeuren, of vraagt zo nodig advies</p>
--	---	---	--

	<p>Spaargeld beheren</p> <p>173. Is op de hoogte van betrouwbare digitale hulpmiddelen die door <i>onpartijdige</i> aanbieders zijn ontwikkeld ter ondersteuning van regelmatig sparen</p>	<p>174. Houdt de groei van het spaargeld in de gaten en stuurt deze zo nodig bij</p> <p>175. Blijft op de hoogte van bestaande hulpmiddelen voor persoonlijk financieel beheer</p> <p>176. Gebruikt betrouwbare en <i>onpartijdige</i> digitale hulpmiddelen om beslissingen over sparen te ondersteunen</p>	<p>177. Is gemotiveerd om hulpmiddelen te gebruiken die de financiële besluitvorming ondersteunen en zijn/haar financieel gedrag verbeteren</p>
<p>2.4 Beleggen</p>	<p>Basisbeginselen van beleggen</p> <p>178. Kent het verschil tussen sparen en beleggen, en tussen schuld en eigen vermogen</p> <p>179. Beseft dat sommige beleggingsvormen meer liquide zijn dan andere</p> <p>180. Weet dat de waarde van een belegging kan stijgen of dalen</p>	<p>186. Kan de proportionele stijging of daling van de waarde van een belegging berekenen</p>	<p>187. Is in staat te overwegen of specifieke doelstellingen kunnen worden bereikt door te beleggen</p> <p>188. Weet wanneer niet te beleggen, bijvoorbeeld wanneer hij/zij het financiële product of de financiële dienst niet begrijpt</p>

	<p>181. Weet dat verschillende soorten vergoedingen en kosten (eenmalig en doorlopend, direct en indirect) een aanzienlijke invloed kunnen hebben op de beleggingsprestaties</p> <p>182. Begrijpt hoe veranderingen in inflatie, rentetarieven en/of wisselkoersen van invloed kunnen zijn op plannen op langere termijn</p> <p>183. Begrijpt het verschil tussen potentiële (niet-gerealiseerde) en gerealiseerde verliezen of winsten</p> <p>184. Is zich bewust van de bijkomende risico's van het nemen van niet-geïnformeerde beleggingsbeslissingen</p> <p>185. Begrijpt fundamentele beleggingsconcepten zoals de tijdswaarde van geld, risicotolerantie, beleggingshorizon en beleggingsdoelstellingen</p>		
	<p>Aandelen- en fondskoersen</p> <p>189. Begrijpt dat dezelfde aandelen of fondsen op verschillende tijdstippen een verschillende aan-/verkoopprijs kunnen hebben</p>		

	<p>Beleggingen kiezen en diversifiëren</p> <p>190. Weet wat de kenmerken van verschillende beleggingsproducten zijn, met inbegrip van risiconiveaus, liquiditeit, verwachte prestaties en duurzaamheidskenmerken of kan deze gemakkelijk achterhalen</p> <p>191. Weet dat voor beleggingsproducten en -diensten vergoedingen, commissies en andere kosten in rekening kunnen worden gebracht en dat deze posten afhankelijk van de aanbieder en het verkoopkanaal kunnen variëren</p> <p>192. Weet dat de prijzen voor hetzelfde beleggingsproduct per aanbieder en verkoopkanaal kunnen verschillen</p> <p>193. Weet dat verschillende beleggingsproducten verschillende duurzaamheidskenmerken kunnen hebben (ecologische, sociale en governancekenmerken)</p> <p>194. Begrijpt de voordelen van het aanhouden van een gespreide beleggingsportefeuille</p> <p>195. Weet waarom het belangrijk is om bij beleggingen rekening te houden met de algemene activaspreiding</p> <p>196. Beseft dat er verschillende makelaars en handelsinstrumenten bestaan die via verschillende traditionele en digitale middelen toegankelijk zijn</p>	<p>197. Neemt risico, prestatie, kosten en andere beleggingskenmerken in aanmerking bij het beheren en monitoren van beleggingen</p> <p>198. Monitort beleggingen periodiek en stuurt deze zo nodig bij</p> <p>199. Is in staat om rekening te houden met persoonlijke voorkeuren met betrekking tot beleggingsdoel, risicotolerantie, tijdshorizon en duurzaamheid bij het nemen van een beleggingsbeslissing</p> <p>200. Kan relevante en betrouwbare informatie achterhalen om beleggingsbeslissingen te onderbouwen</p> <p>201. Onderzoekt potentiële beleggingen</p> <p>202. Stelt een gediversifieerde portefeuille samen</p> <p>203. Is in staat verschillende beleggingsproducten zoals pensioenen, levensverzekeringen, kapitaalverzekeringen, collectieve beleggingen of andere beleggingsproducten te combineren, waar van toepassing</p>	<p>204. Durft en is gemotiveerd om onderzoek te doen naar potentiële beleggingen alvorens zich vast te leggen</p> <p>205. Durft en is gemotiveerd om de mate van duurzaamheid van beleggingsproducten te vergelijken aan de hand van bijvoorbeeld andere normen, labels of ratings</p> <p>206. Durft en is gemotiveerd om vraagtekens te zetten bij beleggingen die te mooi lijken om waar te zijn</p> <p>207. Durft en is gemotiveerd om de beleggingsportefeuillesamenstelling van pensioenfondsen, levensverzekeringen, kapitaalverzekeringen, collectieve beleggingen of andere beleggingsproducten te vergelijken om de geschiktheid ervan op holistische wijze te beoordelen</p> <p>208. Durft en is gemotiveerd om zich bij het eigen beleggingsgedrag niet te laten leiden door de vrees om iets</p>
--	---	---	---

			<p>mis te lopen</p> <p>209. Is bereid om relevante persoonlijke informatie te verstrekken aan de tussenpersoon voor een geschiktheidsbeoordeling</p>
	<p><i>Cryptoactiva en aanverwante digitale ontwikkelingen</i></p> <p>210. Is op de hoogte van het bestaan van verschillende soorten <i>cryptoactiva</i> en heeft een basiskennis van de toegang hiertoe en de verhandeling ervan</p> <p>211. Is zich bewust van de risico's die verbonden zijn aan het gebruik van <i>cryptoactiva</i> voor betalings- of beleggingsdoeleinden, en van de risico's die verbonden zijn aan "crypto-wisselplatformen" (zoals technologische of andere risico's), die aanzienlijke financiële gevolgen kunnen hebben</p> <p>212. Is zich ervan bewust dat oplichting in verband met <i>cryptoactiva</i> vaak voorkomt, waarbij niet zelden wordt geprobeerd potentiële slachtoffers aan te trekken door een hoog rendement te beloven</p>	<p>213. Weet, indien relevant, hoe verschillende soorten <i>cryptoactiva</i> veilig en met inachtneming van de toepasselijke wetgeving kunnen worden gebruikt</p>	<p>214. Blijft op de hoogte van ontwikkelingen wat betreft opkomende technologieën die relevant zijn voor financiële producten en diensten</p>

	<p>Aandeelhoudersrechten</p> <p>215. Is zich bewust van de rechten en voordelen die verbonden zijn aan het houden van een aandeel in een onderneming</p> <p>216. Is zich bewust van de rechten van aandeelhouders om invloed uit te oefenen op de besluiten van een onderneming, onder meer over haar duurzaamheidsprestaties</p> <p>217. Is op de hoogte van de mogelijkheid en de vereisten om deel te nemen aan collectieve aandeelhoudersacties, en van digitale hulpmiddelen om dit te doen</p>	<p>218. Kan eventueel stappen ondernemen om betrokken te raken bij ondernemingen tijdens de jaarlijkse algemene aandeelhoudersvergaderingen of via collectieve aandeelhoudersacties, overeenkomstig zijn/haar voorkeuren op het gebied van duurzaamheid en andere zaken</p>	
	<p>Duurzaam beleggen</p> <p>219. Is op de hoogte van de bestaande duurzame beleggingsproducten op de markt</p> <p>220. Is op de hoogte van de verschillende dimensies van duurzaamheid (ecologisch, sociaal en governance) en over de beginselen achter elk van deze dimensies</p>	<p>222. Zoekt naar beleggingsproducten die aansluiten bij zijn/haar duurzaamheidsvoorkeuren</p> <p>223. Kiest een beleggingsstrategie in termen van desinvestering of engagement of een combinatie van beide, afhankelijk van zijn/haar situatie en voorkeuren</p> <p>224. Stelt vervolgvragen aan een adviseur over duurzaamheidsgerelateerde aspecten van beleggingsproducten</p>	<p>226. Is gemotiveerd om onderzoek te doen naar de producten die hij/zij al bezit of waarin hij/zij van plan is te beleggen, om er zeker van te zijn dat deze aan de persoonlijke duurzaamheidsvoorkeuren voldoen</p> <p>227. Durft vragen te stellen over de mate waarin een beleggingsproduct voldoet aan duurzaamheidscriteria</p>

	<p>221. Weet dat verschillende beleggingsstrategieën kunnen worden gebruikt om te beleggen volgens de eigen ecologische, sociale en governancevoorkeuren (duurzaamheid), bijvoorbeeld door beleggingen in bepaalde sectoren of bedrijven te vermijden (desinvestering), of door in gesprek te gaan met bepaalde bedrijven om hen hun activiteiten te doen veranderen (engagement)</p>	<p>225. Onderzoekt en vergelijkt duurzaamheidseigenschappen van potentiële spaar- en beleggingsproducten</p>	
	<p>Goederen</p> <p>228. Is zich ervan bewust dat de waarde van beleggingen in materiële goederen zoals goud, kan stijgen of dalen als gevolg van een reeks factoren</p>	<p>229. Houdt veranderingen in de prijs van goederen waarin hij/zij heeft belegd in de gaten</p>	
	<p>Factoren die beleggingsbeslissingen beïnvloeden</p> <p>230. Is zich ervan bewust dat menselijke eigenschappen zoals emoties of cognitieve vooroordelen beleggingsbeslissingen op onverwachte wijze kunnen beïnvloeden</p> <p>231. Is zich bewust van de risico's die verbonden zijn aan social trading</p>	<p>232. Neemt maatregelen om weloverwogen beslissingen te nemen, emotionele reacties te beheersen en houdt rekening met cognitieve vooroordelen bij het nemen van beleggingsbeslissingen</p>	

<p>2.5 Planning op langere termijn en vermogensopbouw</p>	<p>Basisbeginselen van langetermijnplanning</p> <p>233. Begrijpt dat het belangrijk is de blik op de langere termijn gericht te houden, zelfs wanneer de behoeften op korte termijn dringend zijn</p> <p>234. Begrijpt dat voor langetermijnplanning andere soorten financiële producten nodig kunnen zijn dan voor sparen voor noodgevallen</p> <p>235. Weet dat de acties die nodig zijn om plannen voor de langere termijn te verwezenlijken, na verloop van tijd eventueel moeten worden bijgesteld</p> <p>236. Begrijpt dat het belangrijk is plannen te maken voor het levenseinde, daarbij rekening te houden met de financiële behoeften van afhankelijke personen, beslissingen te maken over de verdeling van uitstaande kosten, schulden en activa, en een testament op te stellen, indien relevant</p>	<p>237. Maakt financiële plannen voor toekomstige positieve en negatieve levensgebeurtenissen die waarschijnlijk financiële gevolgen zullen hebben</p> <p>238. Stelt strategieën vast om actie te ondernemen [uitstelgedrag overwinnen] bij het maken van plannen op langere termijn</p> <p>239. Stelt strategieën vast om een evenwicht te vinden tussen onmiddellijke behoeften en wensen enerzijds en plannen op langere termijn anderzijds, teneinde financiële doelstellingen op langere termijn te verwezenlijken</p> <p>240. Monitort de veranderende waarde van beleggingen, activa en passiva</p> <p>241. Houdt rekening met voorspelbare schommelingen in inkomsten en uitgaven bij het maken van langetermijnplannen</p> <p>242. Houdt rekening met alle persoonlijke en huishoudelijke activa en passiva bij het vaststellen van langetermijnbehoeften</p>	<p>245. Beschouwt financiële langetermijnplanning als een manier om financieel welzijn te behouden of te vergroten</p> <p>246. Is in staat financiële langetermijnplannen indien nodig te wijzigen</p> <p>247. Is in staat om financiële langetermijnplannen uit te voeren</p> <p>248. Is gemotiveerd om rekening te houden met de financiële langetermijnbehoeften van personen die van hem/haar afhankelijk zijn</p>
--	---	--	--

		<p>243.Houdt rekening met de mogelijkheid dat familie of leden van de gemeenschap op langere termijn financiële steun nodig zullen hebben</p> <p>244.Stelt plannen op om de lopende uitgaven voor levensonderhoud van afhankelijke personen te dekken en om de verdeling van uitstaande kosten, schulden en bezittingen aan het eind van het leven te regelen, en controleert deze plannen van tijd tot tijd</p>	
2.6 Pensioen	<p>Basisbeginselen van pensioenplanning</p> <p>249.Begrijpt waarom het belangrijk is na te denken over manieren om ook na de pensioenleeftijd voor financiële zekerheid te zorgen en al op jonge leeftijd te beginnen met pensioensparen</p>	<p>250.Maakt plannen om financiële zekerheid te hebben na de pensioenleeftijd</p> <p>251.Houdt bij het plannen van het pensioen rekening met alle verwachte betrokken middelen en verplichtingen</p>	<p>252.Weet hoe hij/zij zijn/haar pensioen moet plannen</p> <p>253.Ziet het belang in van het evenwicht tussen de huidige levensstandaard en bestedingskeuzen enerzijds en het doel om later in het leven betere financiële opties te hebben anderzijds</p>
	<p>Categorieën van pensioenproducten</p> <p>254.Weet wie recht heeft op een staatspensioen en hoeveel dat bedraagt</p>		

	<p>255. Heeft een goed begrip van de belangrijkste soorten openbare en particuliere pensioenen die in het land beschikbaar zijn</p> <p>256. Weet het verschil tussen vrijwillig en verplicht pensioensparen, en het verschil tussen bedrijfs- en individuele regelingen</p> <p>257. Weet dat in sommige rechtsgebieden mensen automatisch kunnen worden ingeschreven voor een pensioenregeling</p> <p>258. Weet of uitschrijving mogelijk is [indien van toepassing]</p>	<p>259. Kiest uit pensioenproducten of stelt combinaties van pensioenregelingen samen om een passend pensioeninkomen op te bouwen, wanneer mogelijk</p>	
	<p>Pensioenproducten beheren</p> <p>260. Begrijpt dat het belangrijk is om zowel de uitbetalingsfase tijdens pensionering als de opbouwphase te plannen</p> <p>261. Is zich bewust van de belangrijkste opties om een inkomen te ontvangen uit een pensioenproduct bij pensionering</p> <p>262. Is zich bewust van de risico's van geld opnemen uit pensioenspaargelden of deze als waarborg te stellen voor leningen vóór pensionering</p>	<p>264. Volgt het pensioenplan en past het zo nodig aan om het gewenste inkomen voor de oude dag te bereiken</p> <p>265. Neemt actieve beslissingen om spaargeld voor en tijdens pensionering te beheren [indien van toepassing]</p> <p>266. Probeert waar mogelijk te profiteren van stimuleringsregelingen om pensioensparen aan te moedigen, zoals het storten van gelijkaardige bijdragen door de werkgever en belastingvoordelen</p>	

	263. Is op de hoogte van betrouwbare digitale hulpmiddelen die door <i>onpartijdige</i> aanbieders zijn ontwikkeld om pensioengerelateerde berekeningen te maken en pensioenen op regelmatige basis te beheren	267. Kijkt naar het effect van stimulansen zoals opt-out-pensioenen of verplichte minimumbijdragen op pensioensparen	
	<p>Duurzaamheidsoverwegingen voor pensioenen</p> <p>268. Begrijpt in hoeverre een bepaald pensioenproduct voldoet aan zijn/haar duurzaamheidscriteria</p>	269. Kiest een pensioenproduct dat overeenstemt met zijn/haar risico- en duurzaamheidsvoorkeuren	270. Durft vragen te stellen over de mate waarin pensioenproducten voldoen aan duurzaamheidscriteria en zo nodig te verzoeken om meer/betere opties
2.7 Krediet	<p>Overwegingen alvorens krediet aan te vragen</p> <p>271. Begrijpt de gevolgen van een kredietverplichting voor het toekomstig besteedbaar inkomen</p> <p>272. Begrijpt het belang om het vermogen tot terugbetaling te beoordelen alvorens geld te lenen</p> <p>273. Begrijpt het effect van samengestelde rente bij kredietverlening</p>	<p>277. Maakt alleen gebruik van krediet wanneer dat nodig is en na afweging van de gevolgen</p> <p>278. Beoordeelt de totale kosten van het krediet en de waarschijnlijkheid dit te kunnen terugbetalen alvorens te besluiten om geld te lenen</p> <p>279. Neemt beslissingen om te lenen en beheert eventuele kredietverbintenissen in het kader van een begroting</p>	<p>282. Is gemotiveerd om de gevolgen van het aanvragen van krediet te overwegen alvorens een beslissing te nemen</p> <p>283. Is gemotiveerd om naar alternatieven voor lenen te zoeken (zoals sparen, leasen, mede-eigendom, sociale steun enz.)</p>

	<p>274. Begrijpt dat het belangrijk is te weten hoe lang de aflossingsperiode zal zijn en of het om een vaste periode gaat</p> <p>275. Begrijpt dat de totale kosten van krediet hoger kunnen uitvallen dan wat alleen uit het rentetarief voortvloeit</p> <p>276. Kan onderscheid maken tussen het gebruik van krediet om toekomstige inkomsten of toekomstig vermogen te genereren of te vergroten, en het gebruik van consumptief krediet</p>	<p>280. Houdt rekening met zowel de kosten van het krediet als de kosten van het artikel wanneer hij/zij besluit een artikel op krediet te kopen</p> <p>281. Houdt bij de beslissing om te lenen rekening met de mogelijkheid om in de toekomst inkomsten of vermogen te kunnen genereren of vergroten</p>	
	<p>Garanten en zekerheden</p> <p>284. Is zich ervan bewust dat sommige kredietverstrekkers om een garant kunnen vragen om betalingen op krediet te dekken in geval van wanbetaling</p> <p>285. Is zich ervan bewust dat bij de aanvraag van krediet een onderpand kan worden geëist om de terugbetaling van een lening te garanderen</p> <p>286. Begrijpt wat de sociale en financiële gevolgen zijn wanneer iemand wordt gevraagd zich garant te stellen en welke aansprakelijkheid dit met zich meebrengt wanneer een krediet niet wordt afgelost</p>	<p>287. Houdt rekening met de sociale en financiële gevolgen wanneer hij/zij iemand vraagt garant te staan</p>	<p>288. Durft zelf garant te staan voor een andere persoon of een andere persoon te vragen zich garant te stellen</p>

Krediet kiezen

289. Kent de verschillende beschikbare soorten krediet (waaronder kredietkaarten, hypotheekproducten, doorlopende kredietfaciliteiten of kortlopend krediet), het beoogde gebruik ervan en de belangrijkste voor- en nadelen ervan, of kan deze gemakkelijk achterhalen

290. Weet of een lening al dan niet gedekt is door activa, en is in staat de voor- en nadelen van het gebruik van een dergelijke lening te beoordelen, met inbegrip van de gevolgen van het niet aflossen van het gedekte krediet

291. Weet waarom het belangrijk is het huidige rentetarief van een krediet te kennen, of dit vast of variabel is, en wat het inflatiepercentage is

292. [Is zich ervan bewust is dat krediet ook online toegankelijk is \(bv. via peer-to-peer-leningenplatformen\) en is in staat de verschillende kenmerken \(en risico's\) ervan te onderscheiden](#)

293. Weet dat er verschillende soorten hypotheek bestaan, [waaronder groene hypotheek](#)

294. Kiest zorgvuldig kredietproducten [zodra het besluit om te lenen is genomen en het geschikte kredietproduct is geselecteerd], rekening houdend met factoren zoals het rentepercentage, het inflatiepercentage, de totale kosten en flexibiliteit, alsook het bedrag dat met regelmatige aflossingen moet worden betaald

295. [Maakt gebruik van vergelijkingshulpmiddelen om de kosten en andere kenmerken van kredietproducten te beoordelen](#)

296. Is in staat om aanvullende informatie over verschillende soorten krediet te vragen

297. Is in staat een geschikte kredietverstrekker en een geschikt product te kiezen wanneer dat nodig is, mede met behulp van de beschikbare vergelijkingshulpmiddelen

	<p>Risico's van het opnemen van een krediet</p> <p>298. Is zich bewust van de mogelijke negatieve gevolgen van het aangaan van een lening om een tekort in de huidige inkomsten op te vangen</p> <p>299. Begrijpt de risico's en voordelen van het gebruik van verschillende soorten kredietverstrekkers (zowel formele als informele)</p> <p>300. Is zich bewust van de specifieke aspecten van het opnemen van krediet in een vreemde valuta</p> <p>301. Is zich bewust van de risico's van herhaald gebruik van doorlopende kredietfaciliteiten</p> <p>302. Is zich bewust van het risico van executie wanneer de hypotheek niet wordt afgelost</p>	<p>303. Beoordeelt de risico's, voordelen en mogelijke gevolgen van het gebruik van een bepaalde kredietverstrekker</p>	
	<p>Kredietaanvraag en kredietscore</p> <p>304. Is zich bewust van het bestaan en van de belangrijkste kenmerken van een kredietscoresysteem, indien beschikbaar in het betreffende land</p>	<p>312. Vraagt welke informatie wordt gebruikt om het vermogen tot terugbetaling van het krediet te beoordelen</p>	

	<p>305. Is zich bewust van het feit dat een positieve kredietscore de kans op kredietverstrekking kan vergroten en de kosten van krediet kan verlagen</p> <p>306. Is zich bewust van de methoden die worden gebruikt om kredietscores op te stellen, of van het feit dat voor de toegang tot en de prijsbepaling van het krediet, gebruik kan worden gemaakt van big data en data analytics, en dat de methoden in de loop van de tijd kunnen veranderen</p> <p>307. Is zich bewust van het feit dat kredietverstrekkers op verschillende wijze kunnen reageren op de informatie in een kredietscore</p> <p>308. Is zich bewust van het feit dat inkomsten zoals bonussen, meevallers of giften mogelijk niet in aanmerking worden genomen bij de berekening van het besteedbare inkomen voor kredietdoeleinden</p> <p>309. Is zich bewust van het feit dat kredietverstrekkers informatie kunnen inwinnen over het vermogen tot terugbetaling van een kredietnemer en dat dit kan inhouden dat zij toegang krijgen tot een kredietscore die door een derde partij is verzameld</p> <p>310. Weet welke factoren in een kredietscore in aanmerking worden genomen (met inbegrip van het gebruik van persoonsgegevens)</p>	<p>313. Houdt rekening met de manieren waarop bepaalde handelingen en bepaald gedrag van invloed zijn op een kredietscore (met inbegrip van door middel van big data gemonitorde handelingen, indien relevant)</p> <p>314. Neemt, indien nodig, stappen om de kredietscore te verbeteren</p>	
--	--	--	--

	311. Weet hoe toegang kan worden verkregen tot informatie over de persoonlijke kredietscore en met wie contact kan worden opgenomen in geval van discrepanties		
	Krediet aflossen 315. Begrijpt dat het belangrijk is te proberen meer af te betalen dan het minimumsaldo dat in flexibele kredietverbintenissen is opgenomen	316. Betaalt alle kredietverbintenissen tijdig af [tenzij de persoonlijke omstandigheden verslechteren] 317. Betaalt bij kortlopend krediet of doorlopend krediet het maximaal mogelijke bedrag terug [rekening houdend met budgettaire beperkingen] 318. Neemt het totale financiële voordeel van vervroegde aflossing van krediet in aanmerking en neemt een weloverwogen beslissing om dit te doen wanneer de middelen dit toelaten	319. Durft kredietverbintenissen te beheren
	Opnieuw onderhandelen over een kredietovereenkomst 320. Is zich ervan bewust dat het mogelijk is nieuwe voorwaarden voor een kredietovereenkomst te onderhandelen	321. Neemt stappen om op de hoogte te blijven van marktveranderingen bij het aflossen van krediet en overweegt ongunstige of onbetaalbare regelingen opnieuw te onderhandelen	

	<p>Rekening-courantkredieten</p> <p>322. Begrijpt dat het totale bedrag dat via een bankrekening kan worden besteed, een overeengekomen rekening-courantkrediet kan omvatten</p> <p>323. Weet dat een rekening-courantkrediet een vorm van krediet is waaraan kosten verbonden kunnen zijn die moeten worden terugbetaald</p>	<p>324. Heeft zich tot doel gesteld een positief banksaldo te houden in het kader van een budget</p>	
	<p>Gemakkelijk toegankelijk krediet met hoge kosten</p> <p>325. Is zich ervan bewust dat marketingmechanismen en vereenvoudigde leningen de verleiding kunnen vergroten om krediet aan te vragen zonder na te denken over de gevolgen, vooral wanneer het krediet online of via mobiele apparaten wordt aangeboden</p> <p>326. Is zich ervan bewust dat sommige verkopers krediet aanbieden om kopers ertoe aan te zetten een aankoop te doen of meer uit te geven dan zij oorspronkelijk gepland hadden en/of om toekomstige klanten aan te trekken</p> <p>327. Is zich ervan bewust dat er op aangeboden kredieten die aanvankelijk rentevrij zijn, in de toekomst rente kan worden berekend</p>	<p>329. Neemt maatregelen om overmatige schuldenlast te voorkomen, die kan ontstaan door het gebruik van gemakkelijk toegankelijk, vaak online verkocht duur krediet</p> <p>330. Gaat zorgvuldig na of het rentevrije krediet vóór het einde van de rentevrije periode volledig kan worden afgelost en wat de gevolgen zijn als dat niet gebeurt</p>	<p>331. Durft ongewenst krediet dat bij een aankoop wordt aangeboden, te weigeren</p>

	328. Is zich ervan bewust dat opties als “koop nu, betaal later” [in veel gevallen ook voor basisvoorzieningen] een vorm van krediet zijn en kosten met zich mee kunnen brengen		
2.8 Schuld en schuldbeheer	Schuld beheren 332. Begrijpt de potentiële last van het hebben van schulden 333. Erkent de relatie tussen het huidige schuldniveau en het huidige en toekomstig financieel welzijn 334. Weet hoe schuldafflossingen moeten worden beheerd 335. Begrijpt waarom het belangrijk is de verhouding tussen de schuld [van het huishouden of de persoon] en de inkomsten te beheren 336. Begrijpt wat de gevolgen zijn voor de kredietscore als schulden niet worden afgelost	337. Neemt vroegtijdig maatregelen om schuldproblemen te voorkomen of tot een minimum te beperken 338. Houdt het totale kredietgebruik in de gaten 339. Neemt een weloverwogen beslissing alvorens aanvullend krediet aan te vragen om bestaande schulden af te lossen	340. Is gemotiveerd om kredietgerelateerde problemen op te lossen voordat schulden een last worden 341. Aanvaardt verantwoordelijkheid voor schulden en schuldbeheer
	Door betalingsachterstand opgelopen schuld 342. Begrijpt dat schulden kunnen ontstaan door onbetaalde rekeningen en door het gebruik van krediet	344. Geeft voorrang aan betaling van rekeningen en kredietaflossing boven discretionaire uitgaven	

	343. Begrijpt dat er meestal extra kosten ontstaan door late betaling van rekeningen en late kredietaflossing	345. Neemt maatregelen om te voorkomen een betalingsachterstand op te lopen, ook wanneer de omstandigheden veranderen	
	<p>Problemen bij schuldaflissing</p> <p>346. Is op de hoogte van de gevolgen van het niet in acht nemen van een afbetalingstermijn en de daaruit voortvloeiende invorderingsprocedure</p> <p>347. Is op de hoogte van mogelijke aflossingsvrije perioden en steunmaatregelen van de overheid om te helpen bij het aflossen van schulden</p> <p>348. Weet waar hij/zij terecht kan voor hulp om de schuldenlast te verlichten [indien nodig]</p> <p>349. Begrijpt dat bepaalde schulden voorrang moeten krijgen op andere wanneer ze onbeheersbaar worden</p> <p>350. Begrijpt dat consumenten rechten en verantwoordelijkheden hebben bij het beheren van schulden</p>	<p>351. Informeert kredietverstrekkers vóór de vervaldatum van een aflossing wanneer hij/zij niet is staat is te betalen</p> <p>352. Vraagt zo nodig een schuldregeling aan</p>	353. Durft met de relevante partijen zaken als schuldbeheer en aflossingen te bespreken

3. Risico en rendement

Onderwerp	Bewustzijn, kennis en begrip	Vaardigheden en gedrag	Zelfvertrouwen, motivatie en attitude
3.1 Risico's identificeren	<p>Basisbeginselen van risico's</p> <p>354. Is zich bewust van risico's in een financiële context, met inbegrip van risico's die inherent zijn aan producten en risico's waartegen men zich kan indekken of verzekeren</p> <p>355. Is zich ervan bewust dat bepaalde risico's met financiële gevolgen kunnen worden beperkt door het gebruik van bepaalde financiële producten en/of door het nemen van maatregelen (het afsluiten van verzekeringen, het verwerven van financiële producten met kapitaalgarantie, het gebruik van goed gediversifieerde beleggingsproducten enz.)</p>	<p>356. Neemt de risico's van belangrijke externe factoren in aanmerking die van invloed kunnen zijn op het persoonlijk financieel welzijn (waaronder bijvoorbeeld milieu-, technologische, gezondheids-, wetenschappelijke, veiligheids- of economische factoren)</p>	<p>357. Is gemotiveerd om zijn/haar eigen risicotolerantie vast te stellen</p> <p>358. Durft risico's te beoordelen zonder zich overmatig te laten beïnvloeden door marketingmechanismen of nieuwsberichten [vermijdt vooroordelen ten aanzien van beschikbare producten]</p>
	<p>Bronnen van risico's</p> <p>359. Is zich bewust van mogelijke risico's met financiële implicaties (politieke, economische, milieu- en persoonlijke factoren zoals een lange levensverwachting)</p>	<p>362. Beoordeelt de financiële risico's die verband houden met persoonlijke beslissingen, levenskeuzen en externe gebeurtenissen</p>	<p>367. Is gemotiveerd om risico's te beperken wanneer dat nodig is</p> <p>368. Durft weloverwogen beslissingen te nemen wanneer er zich risico's voordoen</p>

	<p>360. Weet waarom het belangrijk is zich bewust te zijn van gebeurtenissen met een lage waarschijnlijkheid en hoge kosten, zoals het risico van klimaatrampen</p> <p>361. Is zich bewust van de (mogelijke) risico's die verbonden zijn aan financiële producten, waaronder: het kiezen van ongeschikte producten, producten met een variabele rente, zich verbinden aan een vaste rente in een context met variabele rente, en het verwerven van producten in vreemde valuta's</p>	<p>363. Neemt risico's in verband met belangrijke projecten of aankopen in aanmerking</p> <p>364. Houdt rekening met het risico van veranderingen van de omstandigheden, waaronder het verlies van baan, hogere uitgaven of andere externe gebeurtenissen</p> <p>365. Houdt rekening met het risico dat het huishoudinkomen geheel of gedeeltelijk wegvalt door ziekte, invaliditeit of overlijden van een gezinslid</p> <p>366. Houdt rekening met de soorten risico's van verschillende financiële producten</p>	
	<p>Specifieke risico's van digitale producten en diensten</p> <p>369. Is zich bewust van de specifieke risico's van digitale financiële producten en diensten, zoals mobiel bankieren en lenen, beleggen, en peer-to-peer-leningenplatformen</p> <p>370. Is zich ervan bewust dat sommige digitale financiële producten en diensten (zoals <i>cryptoactiva</i> of initial coin offerings) meer risico's met zich meebrengen dan gevestigde financiële producten omdat ze minder gereguleerd of zelfs ongereguleerd zijn</p>	<p>371. Besteedt bijzondere aandacht aan risico's in verband met financiële producten op basis van opkomende technologieën, zoals op blockchain gebaseerde financiële producten (<i>cryptoactiva</i>, initial coin offerings enz.)</p>	

3.2 Financiële vangnetten en verzekeringen	<p>Een vangnet creëren</p> <p>372. Weet hoe hij/zij een financieel vangnet kan creëren, zoals sparen voor een appeltje voor de dorst</p> <p>373. Weet hoe hij/zij kan berekenen in hoeveel tijd hij/zij een vangnet kan opbouwen dat drie maanden inkomen dekt</p> <p>374. Begrijpt welke rol verzekeringen spelen bij risicobeheer</p>	<p>375. Bouwt een passend financieel vangnet op en onderhoudt het, door middel van sparen, verzekeringen en andere financiële producten naargelang de behoefte</p>	<p>376. Is gemotiveerd om een financieel vangnet op te bouwen</p> <p>377. Is gemotiveerd om een verzekering tegen ongewenste voorvallen of omstandigheden met financiële gevolgen af te sluiten of te actualiseren [indien van toepassing]</p>
	<p>Een verzekering kiezen</p> <p>378. Begrijpt of financiële risico's beter met of zonder verzekering kunnen worden beheerd</p> <p>379. Is op de hoogte van het risico van onderverzekering en van de kosten van oververzekering</p> <p>380. Weet wanneer een verzekering wettelijk verplicht is</p> <p>381. Weet welke verzekeringsproducten voor welke situaties bedoeld zijn</p> <p>382. Weet wat het verschil is tussen een levensverzekering en een schadeverzekering</p>	<p>384. Kijkt naar de voordelen van een verzekering wanneer er risico's zijn vastgesteld</p> <p>385. Gebruikt passende verzekeringsproducten</p> <p>386. Controleert geregeld of de afgesloten verzekering nog steeds voldoende dekking biedt</p> <p>387. Dient eventuele claims in bij de juiste verzekering</p>	

	<p>383. Is zich ervan bewust dat verzekeringsaanbiedingen en verzekeringspremies mede gebaseerd kunnen zijn op bepaalde persoonsgegevens die via big data en andere data analytics worden verwerkt</p>	<p>388. Neemt maatregelen om zich te verzekeren tegen gebeurtenissen met een lage waarschijnlijkheid en hoge kosten</p> <p>389. Houdt rekening met de manieren waarop bepaalde handelingen en gedragingen van invloed zijn op verzekeringsdekking en verzekeringspremies (met inbegrip van door middel van big data gemonitorde handelingen, indien relevant)</p>	
	<p>Digitale verzekering</p> <p>390. Is op de hoogte van het bestaan van digitale verzekeringsaanbieders en van de nieuwe soorten verzekering die zij aanbieden (zoals peer-to-peer, on-demand, op gebruik gebaseerde verzekeringen enz.)</p> <p>391. Is zich ervan bewust dat digitale verzekeringsaanbieders en de door hen aangeboden producten anders kunnen functioneren dan traditionele verzekeringsaanbieders</p>		
	<p>Verzekering tegen klimaatgerelateerde risico's</p> <p>392. Is op de hoogte van manieren om zich te verzekeren tegen klimaatgerelateerde risico's</p>	<p>393. Is in staat om klimaatgerelateerde persoonlijke risico's in te schatten en zich daar eventueel tegen te verzekeren</p>	

	<p>Overheidssteun</p> <p>394. Is op de hoogte van overheidssteun voor personen of huishoudens in financiële moeilijkheden, en weet onder welke omstandigheden deze steun kan worden verkregen</p>		
<p>3.3 Risico en rendement in evenwicht brengen</p>	<p>Relatie tussen risico en rendement</p> <p>395. Begrijpt de relatie tussen risico en potentieel rendement, wat betekent dat als de kans groot is dat met een belegging geld wordt verdiend, de kans ook groot is dat er geld wordt verloren</p> <p>396. Begrijpt het doel van diversificatie van beleggingen als strategie om het risico te beperken</p>	<p>397. Identificeert de potentiële financiële risico's en rendementen in verband met een te nemen beslissing</p> <p>398. Vergelijkt het risico en rendement van verschillende financiële beleggingen</p> <p>399. Houdt rekening met de behoefte aan vermogensgroei, financiële zekerheid en zijn/haar duurzaamheidsvoorkeuren bij het overwegen van beleggingsrisico's</p> <p>400. Houdt rekening met het risico van het gebruik van krediet voor discretionaire uitgaven</p>	

	<p>Gevolgen van duurzaamheid voor risico en rendement</p> <p>401. Begrijpt dat duurzaamheidsfactoren en klimaatgerelateerd overheidsbeleid van invloed kunnen zijn op het risiconiveau en het rendement van beleggingen</p> <p>402. Beseft dat ecologische, sociale of governance risico's een negatieve invloed kunnen hebben op de financiële prestaties van een onderneming</p>		
--	---	--	--

4. Financieel landschap

Onderwerp	Bewustzijn, kennis en begrip	Vaardigheden en gedrag	Zelfvertrouwen, motivatie en attitude
4.1 Regelgeving en consumentenbescherming	Regelgeving inzake consumentenbescherming		
	403. Begrijpt dat maatregelen ter bescherming van de consument in de EU in gelijke mate van toepassing zijn op financiële transacties van gereguleerde entiteiten, ongeacht of deze digitaal of fysiek worden uitgevoerd	409. Controleert of een financiële dienstverlener, ongeacht of deze fysiek of digitaal opereert, door de bevoegde nationale instanties gemachtigd/geregistreerd/gereguleerd is om een dergelijke dienst te verlenen	413. Is gemotiveerd om de juiste, betrouwbare financiële dienstverleners te kiezen
	404. Weet dat financiële dienstverleners verplicht zijn consumenten eerlijk te behandelen en ervoor te zorgen dat informatie duidelijk en transparant is	410. Leest en controleert de productinformatie en informatiedocumenten, ook wanneer deze langs elektronische weg worden verstrekt	414. Is gemotiveerd om informatie te verkrijgen die adviseurs, financiële dienstverleners en bedrijven wettelijk verplicht zijn te verstrekken aan financiële consumenten
	405. Begrijpt welke rol de betrokken financiële regelgevers en financiële autoriteiten spelen	411. Zoekt informatie over financiële dienstverleners die in strijd met de regelgeving hebben gehandeld of consumenten oneerlijk hebben behandeld	
	406. Is op de hoogte van de mogelijkheid om na te gaan of de dienstverlener over een vergunning/toestemming van de bevoegde nationale instanties beschikt	412. Volgt de wijzigingen in de financiële regelgeving en de consumentenbescherming en de mogelijke gevolgen daarvan	
	407. Is zich ervan bewust dat sommige financiële producten en diensten mogelijk niet op EU- of nationaal niveau gereguleerd en gecontroleerd worden		

	408. Begrijpt dat er bij bepaalde aspecten van de consumentenbescherming van wordt uitgegaan dat de consument kennis neemt van de verstrekte informatie		
	Klachten 415. Is op de hoogte van het bestaan van beroepsmechanismen en hoe hij/zij daar zo nodig toegang toe krijgt 416. Is op de hoogte van het bestaan van mechanismen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting, met inbegrip van onlinehulpmiddelen voor alternatieve geschillenbeslechting, en weet hoe het geschiktste mechanisme kan worden gekozen 417. Weet bij welke instantie in zijn/haar rechtsgebied een klacht over producten en diensten, inclusief online verkochte producten en diensten, kan worden ingediend	418. Dient een klacht in bij de relevante afdeling van een financiële dienstverlener en, indien nodig, in tweede instantie bij het relevante externe orgaan	419. Durft een oordeel te vellen over de kwaliteit van de dienstverlening en de bescherming die een financiële dienstverlener biedt 420. Is voornemens verhaal te halen als er iets misgaat
	Bescherming van persoonsgegevens 421. Begrijpt dat consumenten van financiële diensten rechten hebben met betrekking tot hun persoonsgegevens en dat zij daarover naar eigen goeddunken controle kunnen uitoefenen	426. Is in staat om persoonsgegevens online te beschermen	

	<p>422. Is op de hoogte van het bestaan van nationale autoriteiten die belast zijn met gegevensbescherming en van hun rol in een financiële context</p> <p>423. Is op de hoogte van de gevolgen die het online opslaan van financiële documenten heeft voor de veiligheid van <i>persoonsgegevens</i></p> <p>424. Begrijpt dat financiële dienstverleners en bedrijven persoonlijke informatie kunnen opslaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - om aanbiedingen te personaliseren op basis van het opgeslagen profiel van de klant, dat wordt gebruikt om de prijsgevoeligheid, productvoorkeuren en relevant gedrag van de klant af te leiden (bv. in het kader van telematicaverzekeringen); - om bepaalde relevante handelingen en gedragingen van klanten tijdens de contractperiode te volgen (bv. geschiedenis van aflossing van leningen, rijgedrag op basis van telematica in de context van autoverzekeringen) <p>425. Begrijpt wat de (financiële) gevolgen en risico's zijn van het delen of openbaar maken van <i>persoonsgegevens</i> (met inbegrip van identificatienummers, rekeninginformatie, of andere identificerende informatie zoals adres, geboortedatum of door de overheid verstrekte nummers), hetzij digitaal, hetzij via andere kanalen</p>	<p>427. Beoordeelt verzoeken om <i>persoonsgegevens</i> van financiële dienstverleners om te bepalen of het relevant is dergelijke informatie te verstrekken</p> <p>428. Beheert voor zover mogelijk zijn/haar eigen digitale voetafdruk op passende wijze in een financiële context</p> <p>429. Vermijdt risicovol gedrag met betrekking tot de eigen <i>persoonsgegevens</i> in een financiële context</p>	<p>430. Is vertrouwd met het intrekken van de toestemming voor toegang, gebruik of opslag van <i>persoonsgegevens</i> door financiële dienstverleners en bedrijven, wanneer dat nodig is</p>
--	--	--	--

<p>4.2 Rechten en verantwoordelijkheden</p>	<p>Rechten en verantwoordelijkheden van de consument</p> <p>431. <i>Is zich bewust van zijn rechten en plichten bij de aankoop van een financieel product of een financiële dienst</i></p> <p>432. <i>Is op de hoogte van zijn/haar consumentenrechten in verband met elektronische handel en onlinetransacties, zoals volledige prijsinformatie en voorwaarden voor ruilen/retourneren/terugbetalingen</i></p> <p>433. Kent zijn/haar rechten in geval van een niet-toegestane of niet correct uitgevoerde betaling</p> <p>434. Kent en begrijpt de rechten en verantwoordelijkheden van consumenten die bepaalde rekeningen, waaronder belastingen en nutsvoorzieningen, niet betalen</p> <p>435. <i>Is op de hoogte van het wettelijke recht om een door een algoritme genomen beslissing te betwisten</i></p>	<p>436. Houdt rekening met zijn/haar individuele rechten en verantwoordelijkheden als financiële consument</p> <p>437. Leest de kleine lettertjes bij het kiezen van financiële producten</p> <p>438. Informeert financiële dienstverleners over veranderingen in omstandigheden wanneer dit relevant is of hij/zij contractueel verplicht is dit te doen</p> <p>439. Bewaart verklaringen en contracten, en registreert gesprekken en acties met betrekking tot een mogelijk verkeerd gebruik door financiële dienstverleners</p> <p>440. Zorgt ervoor dat kredietverstrekkers op de hoogte zijn van alle relevante factoren die van invloed kunnen zijn op terugbetalingen</p> <p>441. Vraagt om ondersteuning om in tijden van nood bepaalde rekeningen te betalen of om de betaling uit te stellen [indien van toepassing]</p>	<p>442. Waardeert de rechten van financiële consumenten</p> <p>443. Is gemotiveerd omuit te zoeken wat zijn/haar rechten als financiële consument zijn en ervan gebruik te maken</p>
--	--	--	--

4.3 Financiële educatie en informatie en financieel advies	Financiële informatie 444. Begrijpt dat er verschillende bronnen van informatie zijn over financiële producten en diensten 445. <i>Is zich ervan bewust dat alle informatiebronnen moeten worden geverifieerd alvorens te worden gebruikt</i> 446. <i>Begrijpt dat informatie die door financiële dienstverleners en bedrijven over hun producten en diensten wordt verstrekt, marketinginformatie of partijdige informatie kan zijn</i> 447. Weet dat het mogelijk is de <i>financiële geletterdheid</i> en het financieel welzijn te verbeteren 448. <i>Weet waar betrouwbare informatie over financiële zaken te vinden is</i>	449. Neemt stappen om een goed ingelichte consument te zijn en controleert financiële informatie alvorens deze te gebruiken 450. Ontwikkelt persoonlijke strategieën en gebruikt hulpmiddelen om eigenschappen die het financieel welzijn belemmeren tot een minimum te beperken 451. <i>Maakt bij het nemen van financiële beslissingen gebruik van hulpmiddelen die bedoeld zijn om informatie te verstrekken</i> 452. Zoekt, leert en onthoudt belangrijke feiten en informatie over financiële zaken	453. <i>Heeft vertrouwen in zijn/haar eigen vermogen om betrouwbare informatiebronnen te herkennen</i> 454. Is vertrouwd met het onderzoeken van financiële zaken en het kritisch beoordelen van de verstrekte informatie
	Financiële educatie 455. <i>Weet waar hij/zij kan leren over financiële zaken</i> 456. <i>Is zich ervan bewust dat sommige bronnen van financiële educatie mogelijk niet onpartijdig zijn en verborgen reclame kunnen zijn</i>	457. Ontwikkelt een gewoonte van een leven lang leren om alle aspecten van <i>financiële geletterdheid</i> en financieel welzijn te verbeteren	459. <i>Zet zich ervoor in om bestaande hulpmiddelen te gebruiken (bv. hypotheekcalculator, budgetcalculator enz.) ter ondersteuning van de financiële besluitvorming en ter verbetering van het eigen financiële gedrag</i>

		<p>458. <i>Maakt gebruik van instrumenten die zijn ontworpen om zijn/haar financiële geletterdheid te verbeteren en financiële besluitvorming te ondersteunen</i></p>	<p>460. <i>Heeft vertrouwen in zijn/haar eigen vermogen om betrouwbare educatiebronnen te herkennen</i></p> <p>461. <i>Durft eigen kennis over geldzaken door te geven [indien relevant]</i></p> <p>462. <i>Durft eerder geleerde lessen toe te passen bij het nemen van nieuwe financiële beslissingen</i></p>
	<p>Financieel advies</p> <p>463. <i>Is ervan op de hoogte dat financieel advies kan worden ingewonnen bij het maken van financiële keuzes en weet wanneer financieel advies nuttig kan zijn</i></p> <p>464. <i>Is ervan op de hoogte dat er verschil is tussen onafhankelijke en niet-onafhankelijke bronnen van beleggingsadvies (zoals gedefinieerd in de EU-wetgeving)</i></p> <p>465. <i>Is ervan op de hoogte dat er verschillende bronnen beschikbaar zijn om toegang te krijgen tot financieel advies</i></p>	<p>469. <i>Maakt waar nodig gebruik van hulpmiddelen die bedoeld zijn om advies te geven bij het nemen van financiële beslissingen</i></p>	<p>470. <i>Heeft vertrouwen in zijn/haar eigen vermogen om betrouwbare bronnen van advies te herkennen</i></p>

	<p>466. Is ervan op de hoogte dat er digitale advieshulpmiddelen bestaan, waaronder robot- en hybride advieshulpmiddelen, die menselijk en robotadvies combineren</p> <p>467. Is ervan op de hoogte dat advies niet altijd <i>onafhankelijk</i> is</p> <p>468. Is op de hoogte van de verplichting van financiële adviseurs om cliënten naar hun duurzaamheidsvoorkeuren te vragen alvorens advies te geven</p>		
	<p>Financiële zaken bespreken</p> <p>471. Weet dat het nuttig is om met een breed scala aan vertrouwenspersonen over financiële zaken te praten</p>	<p>472. Praat met vertrouwenspersonen op een open en eerlijke manier over geldzaken</p> <p>473. Bespreekt relevante financiële zaken in gesprekken met professionals</p>	<p>474. Kan goed met anderen over geldzaken spreken</p> <p>475. Baseert zich op verschillende inzichten alvorens conclusies te trekken</p>

<p>4.4 Financiële producten en diensten</p>	<p>Kenmerken van financiële producten en diensten</p> <p>476. Is op de hoogte van de verschillende soorten beschikbare financiële producten en diensten (met inbegrip van die welke langs digitale weg worden geleverd en die welke alleen in specifieke regio's of lidstaten beschikbaar zijn)</p> <p>477. Kent de belangrijkste kenmerken die bij de keuze van financiële producten en diensten in aanmerking moeten worden genomen</p> <p>478. Weet dat financiële diensten in de loop van de tijd veranderen</p> <p>479. Weet dat de geschiktheid van een financieel product of financiële dienst voor een persoon afhangt van een aantal persoonlijke en gezinsfactoren, waaronder economische, duurzaamheids- of culturele voorkeuren</p> <p>480. Weet dat bepaalde financiële producten en diensten zijn opgezet om aan specifieke economische, duurzaamheids- of culturele voorkeuren te voldoen</p>	<p>481. Houdt rekening met persoonlijke voorkeuren, waaronder duurzaamheidsvoorkeuren, bij de beoordeling van verschillende financiële producten of diensten en de kenmerken daarvan</p> <p>482. Zoekt actief naar informatie over belangrijke kenmerken van een financieel product bij het maken van een keuze</p> <p>483. Gebruikt vergelijkingshulpmiddelen om de vergoedingen en andere kenmerken van financiële producten en diensten te evalueren</p> <p>484. Gaat na of een financieel product gedekt is door een garantie alvorens het te kopen</p> <p>485. Beoordeelt geregeld de geschiktheid van financiële producten in zijn/haar bezit</p> <p>486. Houdt rekening met de mogelijke kosten van terugbetaling van financiële producten in geval van veranderde omstandigheden</p> <p>487. Verwacht financiële producten en diensten van hoge kwaliteit</p>	<p>489. Weet dat het belangrijk is om geregeld de tevredenheid over de dienstverlening te beoordelen en zo nodig van financiële dienstverlener te veranderen</p> <p>490. Durft financiële dienstverleners vragen te stellen over hun producten en diensten</p> <p>491. Durft de mate van vertrouwen vast te stellen die aan een bepaalde financiële dienstverlener kan worden gegeven</p> <p>492. Kan indien nodig met financiële dienstverleners onderhandelen over de voorwaarden</p> <p>493. Is gemotiveerd om inzicht te krijgen in de wijze waarop financiële dienstverleners duurzaamheid definiëren en opnemen in bepaalde producten en diensten</p>
--	---	---	---

		488. Verandert van dienstverlener in geval van slechte service of niet-concurrerende prijzen	
	Aanbiedingen van niet-financiële entiteiten 494. Is ervan op de hoogte dat sommige financiële producten zoals sparen, krediet, pensioen of verzekering (afhankelijk van de nationale omstandigheden) kunnen worden aangeboden via niet-financiële organisaties zoals werkgevers, winkels, religieuze groeperingen, vrijetijdsclubs en niet-financiële bedrijven 495. Is op de hoogte van de mogelijke risico's van het gebruik van financiële producten die door niet-financiële organisaties worden aangeboden en van manieren om deze risico's zo nodig te beperken	496. Neemt kennis van relevante financiële producten en diensten die door niet-financiële organisaties worden aangeboden en neemt een weloverwogen beslissing over de geschiktheid ervan	
	Duurzaamheidsvoorkeuren 497. Is in staat zijn/haar eigen duurzaamheidsvoorkeuren te bepalen, met gebruik van betrouwbare en gereguleerde informatie	498. Is in staat de eigen voorkeuren voor financiële producten uit te leggen (bv. in termen van risico of voorkeuren, inclusief de eigen duurzaamheidsvoorkeuren)	499. Streeft ernaar financiële producten en diensten te kiezen die stroken met de eigen duurzaamheidsvoorkeuren

	<p>Duurzaamheidslabels en -normen</p> <p>500. Is zich bewust van het bestaan en de betekenis van verschillende normen en labels voor duurzame producten</p> <p>501. Is zich ervan bewust dat er naast de normen in de EU-wetgeving ook normen kunnen zijn die zijn vastgelegd in bedrijfspraktijken, die al dan niet in overeenstemming kunnen zijn met de normen in de EU-wetgeving</p> <p>502. Is op de hoogte van het bestaan van de EU-taxonomie voor duurzame economische activiteiten</p>	<p>503. Maakt aan de hand van zijn/haar duurzaamheidsvoorkeuren weloverwogen beslissingen inzake financiële producten</p>	<p>504. Is gemotiveerd om bestaande normen en labels te onderzoeken en de betekenis ervan te begrijpen</p>
	<p>Informatieverschaffing</p> <p>505. Is op de hoogte van de informatieverschaffingsvereisten voor bedrijven, fondsen en andere financiële producten en diensten, met inbegrip van duurzaamheidsgerelateerde informatieverschaffingsvereisten. Weet waar hij/zij toegang kan krijgen tot deze informatiedocumenten</p> <p>506. Weet via welke informatiebronnen de prestaties en duurzaamheid van een fonds kunnen worden gemonitord</p> <p>507. Begrijpt informatiedocumenten over bedrijven, fondsen en andere financiële producten en diensten, met inbegrip van informatiedocumenten met betrekking tot duurzaamheid</p>	<p>508. Is in staat onderzoek te doen naar openbaar gemaakte informatie over een financieel product, met inbegrip van informatie over duurzaamheidsaspecten</p> <p>509. Is in staat om weloverwogen beslissingen te nemen in overeenstemming met zijn/haar risicoprofiel, duurzaamheidsvoorkeuren en andere voorkeuren op basis van de openbaar gemaakte informatie over een fonds, een bedrijf of een financieel product en financiële dienst</p>	<p>511. Durft zelf om meer informatie te vragen als deze niet direct beschikbaar is</p>

		510. Houdt fondsen verantwoordelijk voor hun toezeggingen wat betrokkenheid betreft, bijvoorbeeld door hun stemgedrag op jaarlijkse algemene aandeelhoudersvergaderingen te controleren	
4.5 Oplichting en fraude	<p>Oplichting en fraude</p> <p>512. Is op de hoogte van de risico's van financiële oplichting en fraude tijdens het kiezen en gebruiken van financiële diensten en het verrichten van financiële transacties</p> <p>513. Is zich bewust van het bestaan van frauduleuze beleggingsconstructies</p> <p>514. Weet signalen te herkennen die erop wijzen dat iets niet echt of iemand niet oprecht is</p> <p>515. Weet waar informatie te verkrijgen is over meldingen en waarschuwingen in verband met oplichting en fraude</p> <p>516. Weet bij welke instantie hij/zij oplichting en frauduleus gedrag kan melden</p>	<p>517. Blijft op de hoogte van nieuwe oplichtings- en fraudetechnieken/constructies</p> <p>518. Spant zich in om mededelingen, aanbiedingen en aanbevelingen kritisch te bekijken en na te gaan of ze echt zijn</p> <p>519. Spreekt alleen met erkende vertegenwoordigers van financiële instellingen</p>	<p>520. Durft mededelingen, aanbiedingen en aanbevelingen in twijfel te trekken als deze frauduleus lijken</p> <p>521. Is voorzichtig bij het uitvoeren van financiële onlinetransacties om te vermijden het slachtoffer van fraude te worden</p> <p>522. Durft de nodige stappen te ondernemen wanneer hij/zij te maken krijgt met verdachte verzoeken om informatie of handelingen (bankkaart blokkeren, autoriteiten inlichten enz.)</p> <p>523. Wil leren hoe hij/zij oplichting en fraude kan opsporen en vermijden</p>

	<p>Greenwashing</p> <p>524. Begrijpt het concept van <i>greenwashing</i> en de gevolgen ervan</p>	<p>525. Past beleggingsbeslissingen aan wanneer hij/zij zich bewust wordt van gevallen van <i>greenwashing</i></p>	
	<p>Oplichting en fraude met <i>persoonsgegevens</i></p> <p>526. Begrijpt dat het belangrijk is <i>persoonsgegevens</i>, financiële informatie en beveiligingsinformatie veilig te bewaren (met inbegrip van wachtwoorden en pincodes)</p> <p>527. Beseft welke soorten risico's voortvloeien uit digitalisering, zoals misbruik van persoonlijke financiële gegevens, cybercriminaliteit, phishing, pharming en hackaanvallen</p> <p>528. Begrijpt hoe online-/digitale oplichting en fraude zoals phishing en pharming werken</p> <p>529. Begrijpt het concept en de gevolgen van online-identiteitsdiefstal</p> <p>530. Weet dat er klantauthenticatie-/autorisatieprocessen zijn voor zowel online als persoonlijke betalingen ter bescherming tegen fraude</p>	<p>531. Neemt praktische stappen om alle <i>persoonsgegevens</i>, financiële informatie, wachtwoorden en pincodes veilig te bewaren</p> <p>532. Doet geen betalingen om door ransomware geblokkeerde producten of accounts te deblokken</p>	

	<p>Oplichting en fraude melden</p> <p>533. Weet aan wie hij/zij vermoedens van oplichting en fraude kan melden</p> <p>534. Weet welke bronnen beschikbaar zijn voor informatie over gemelde oplichting en fraude</p>	<p>535. Meldt mogelijke oplichting en fraude bij de bevoegde instanties, ook als hij/zij zelf niet het slachtoffer is</p>	<p>536. Meent financiële situaties die gevoelig zijn voor oplichting of fraude te kunnen herkennen, en maatregelen te kunnen nemen om te voorkomen het slachtoffer te worden van oplichting of fraude</p> <p>537. Voelt zich in staat een verdachte situatie te herkennen en te melden dat fraude of oplichting heeft plaatsgevonden</p>
<p>4.6 Belasting en overheidsuitgaven</p>	<p>Belastingen en fiscale behandeling</p> <p>538. Begrijpt waarom belastingen worden geïnd en hoe zij worden gebruikt</p> <p>539. Begrijpt wat er kan gebeuren als belastingen niet worden betaald</p> <p>540. Weet hoe belastingverplichtingen kunnen worden gecontroleerd</p> <p>541. Is op de hoogte van het bestaan van uitgestelde belastingverplichtingen, indien van toepassing</p>	<p>545. Betaalt belastingen en/of vraagt om belastingteruggave, indien van toepassing</p> <p>546. Houdt toezicht op persoonlijke verplichtingen en rechten in het kader van het belastingbeleid</p> <p>547. Houdt rekening met alle fiscale verplichtingen bij het opstellen van budgets en financiële plannen op langere termijn</p>	<p>550. Begrijpt dat het belangrijk is verschuldigde belastingen te betalen</p>

	<p>542. Is op de hoogte van de huidige hoogte van de basisbelastingen, zoals inkomstenbelasting en belasting op goederen</p> <p>543. Is zich bewust van de verschillende fiscale behandelingen van diverse financiële producten, zoals hypotheek, pensioenen of spaargelden</p> <p>544. Is op de hoogte van de mogelijkheid om (sommige) belastingzaken online te regelen</p>	<p>548. Houdt rekening met fiscale behandelingen bij de keuze van financiële producten</p> <p>549. Is in staat gebruik te maken van de onlineservice van de belastingdiensten voor het afhandelen van belastingzaken</p>	
4.7 Externe invloeden	<p>Externe invloeden</p> <p>551. Begrijpt hoe economische factoren, zoals een recessie of hoge inflatie, en andere factoren (bijvoorbeeld met betrekking tot het klimaat, het milieu of pandemische ziekten) van invloed kunnen zijn op aspecten van de persoonlijke financiële status, waaronder vermogen</p>	<p>552. Volgt nieuws over gebeurtenissen die van invloed kunnen zijn op de persoonlijke financiële zekerheid of het financieel welzijn</p>	<p>553. Durft financiële plannen waar nodig te wijzigen in het licht van externe factoren</p>
	<p>Macro-economische gevolgen voor persoonlijke financiën</p> <p>554. Begrijpt dat veranderingen in het beleid ten aanzien van zaken als uitkeringen, rentetarieven, pensioenhervormingen of arbeidswetgeving gevolgen kunnen hebben voor persoonlijke financiële beslissingen en plannen</p>	<p>556. Wijzigt zo nodig financiële plannen op basis van een beoordeling van het effect van externe factoren</p>	

	555.Kent de belangrijkste organen die invloed uitoefenen op het economisch en financieel systeem	557.Stelt strategieën vast om de weerbaarheid van financiële activa tegen middellange- tot langetermijnfactoren en -risico's (met inbegrip van klimaatgerelateerde risico's) te waarborgen	
	<p>Reclame</p> <p>558.Erkent dat marketingpraktijken, de presentatie van informatie, de media, peer pressure (groepsdruk) en sociale media van invloed kunnen zijn op persoonlijke financiële beslissingen</p> <p>559.Begrijpt dat onlineadvertenties op maat kunnen zijn gemaakt</p> <p>560.Is zich bewust van de rol van reclame bij het promoten van bepaalde soorten producten of diensten en van de invloed van de persoonlijke digitale voetafdruk op het soort reclame dat online wordt getoond</p>	<p>561.Ontwikkelt strategieën om onbedoelde gevolgen van marketingpraktijken, bevooroordeelde presentatie van informatie en sociale druk op persoonlijke financiële beslissingen tot een minimum te beperken</p> <p>562.Neemt stappen om objectieve beslissingen te nemen over de waarde van een geadverteerd financieel product of financiële dienst</p>	563.Is gemotiveerd om actie te ondernemen in geval van misleidende reclame

	Breder duurzaamheidseffect van persoonlijke financiële beslissingen		
--	--	--	--

	564. Begrijpt dat individuele economische beslissingen gevolgen hebben voor de duurzaamheid van de economie, de gemeenschappen en de maatschappij in het algemeen. Het effect verschilt naargelang de mate van duurzaamheid van het gekochte product of de gekochte dienst		
--	--	--	--